

BUKOVINIAN STATE
MEDICAL UNIVERSITY
БУКОВИНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ
МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ȘTEFAN CEL MARE
UNIVERSITY
OF SUCEAVA
СУЧАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМ. ШТЕФАНА ЧЕЛ МАРЕ

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ СУСПІЛЬНИХ НАУК ТА ІСТОРІЇ МЕДИЦИНИ

AKTUALINI PYTANNIA SUSPILINIH
NAUK TA ISTORII MEDITSINI
(APSNIM)

CURRENT ISSUES OF SOCIAL
STUDIES AND HISTORY OF
MEDICINE

АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ
ОБЩЕСТВЕННЫХ НАУК
И ИСТОРИИ МЕДИЦИНЫ

ENJEUX ACTUELS DES SCIENCES
SOCIALES ET DE L'HISTOIRE DE
LA MEDECINE

Спільний українсько-румунський науковий журнал
Joint Ukrainian-Romanian scientific journal

2025, 1 (39)

<i>Журнал засновано в 2013 р. Перереєстровано 27.07.2015 р. у Міністерстві юстиції України (Свід. № 21495-11295ПП – Сер. КВ)</i>	<i>Journal started publishing in 2013 year. Re-registered in the Ministry of Justice of Ukraine 27.07.2015 p (Cert. of registr. № 21495-11295ПП – Ser. KB)</i>
<i>Журнал включено до Категорії "Б" Переліку наукових фахових видань України з історичних та філологічних наук (Наказ МОН України № 409 від 17.03.2020 р.)</i>	<i>Journal is on the List of Scientific Professional publication of the Ministry of Education and Science of Ukraine Category «B», entitled to publish main results of dissertations in different fields of Historical sciences and Philological sciences (order № 409 of 17.03.2020)</i>
<i>Журнал включено до Реєстру у сфері медіа (Ріш. № 690 від 07.03.2024 р.; Національна Рада України з питань телебачення та радіомовлення). Ідентифікатор медіа R30-03090.</i>	<i>The Journal is included in the Register in the field of media (Dec. № 690, 07.03.2024; National Council of Ukraine on Television and Radio Broadcasting). Media ID R30-03090.</i>

Editors-in-Chief: Dr. of History, Prof. **Antoni Moysey** (Bukovinian State Medical University)
Dr. of History, Prof. **Stefan Purici** (Ștefan cel Mare University of Suceava)

Executive Editors: Dr. of Philology, Prof. **Antonina Anistratenko**, responsible for the electronic version of the journal
Ph.D., Assoc. Prof. **Yulia Rusnak** (Bukovinian State Medical University)
Ph.D., Assoc. Prof. **Tetyana Nykyforuk** (Bukovinian State Medical University)

Dr. of History, Assoc. Prof. **Harieta Mareci Sabol** (Ștefan cel Mare University of Suceava)

Editors Assistants: Ph.D., Lecturer **Vasile M. Demciuc** (Ștefan cel Mare University of Suceava)

Responsible for the Bibliographic description of the references: Svitlana Tulevska

Journal was registered in the international scientometric and bibliographical database **EBSCO**, **Index Copernicus**, **Directory of Open Access Journals (DOAJ)**, **Ulrichs Web**, **Erih Plus**, **Scientific Indexing Services**, **Index of Turkish Education**, **Infobase Index**, **World Cat**, **DRJI**, **MIAR**, **Root indexing**, has published in database: **Google Scholar**, **SCIARY** (World Wide Science Educational Library), **Scientific periodicals of Ukraine**, **CEEOL** (Germany), **e-library**.

EDITORIAL BOARD:

SOCIAL SCIENCES

History: Prof. *Onoriu Colăcel*, Dr. of History, Ștefan cel Mare University of Suceava (Romania); Assoc. Prof., *Serhiy Dobrshanskyi*, Ph. D., Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University (Ukraine); Assoc. Prof. *Gennadii Kazakevych*, Dr. of History, Taras Shevchenko Kyiv National University (Ukraine); Prof. *Michel Kerautret*, Dr. of History, Ecole des Hautes études en sciences sociales (Paris, France); Prof. *Zenon Kohut*, Dr. of History, Alberta University (Edmonton, Canada); Prof. *Anatoliy Kotsur*, Dr. of History, Taras Shevchenko Kyiv National University (Ukraine); Prof. *Oleksandr Kurochkin*, Dr. of History, M. Ryl'skyi Institute of Art, Folklore and Ethnology, Academy of Sciences (Kyiv, Ukraine); Prof. *Yuri Makar*, Dr. of History, Academician of the Ukrainian Academy of History, Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University (Ukraine); Senior Research Associate *Paul Meerts*, Dr. of History, Institute of International Relations Clingendael (The Hague, Netherlands); Prof. *Olimpia Mitric*, Dr. of History, Ștefan cel Mare University of Suceava (Romania); Prof. *Gheorghe Onișoru*, Dr. of History, Ștefan cel Mare University of Suceava (Romania); Assoc. Prof. *Nataliya Petrova*, Ph. D., I. I. Mechnikov National University of Odesa (Ukraine); Assoc. Prof. *Florin Pintescu*, Dr. of History, Ștefan cel Mare University of Suceava (Romania); Acad. *Stepan Pavliuk*, Dr. of History, Director of the Institute of Ethnology, Academy of Sciences (Ukraine); Acad. *Anna Skrypnyk*, Dr. of History, Director of the Institute of Art Studies, Folklore and Ethnology, Academy of Sciences (Kyiv, Ukraine); Prof. *Andrzej Wawryniuk*, Dr. of History, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Cholmie (Poland);

Philology: Prof. *Bertrand Badiou*, Dr. of Philology, Ecole normale supérieure (Paris, France); Prof. *Piotr Borek*, Dr. of Philology, Head of the Polish Philology Institute Krakiv Pedagogical University (Poland); Assoc. Prof. *Carmen Dărbășu*, Dr. of Philology, Kliment Ohridski University of Sofia (Bulgaria); Prof. *Mircea A. Diaconu*, Dr. of Philology, Ștefan cel Mare University of Suceava (Romania); Assoc. Prof. *Evelina-Mezalina Graur*, Dr. of Philology, Ștefan cel Mare University of Suceava (Romania); Prof. *Adam Falowski*, Dr. of Philology, Head of the East Slavic Philology Institute Jagiellonian University (Poland); Prof. *Roma Franko*, Dr. of Philology, University of Saskatchewan (Canada); Assoc. Prof. *Anastasiya Lepetiukha*, Kharkiv national pedagogical university named after H. Skovoroda (Ukraine); Assoc. Prof. *Simona-Aida Manolache*, Dr. of Philology, Ștefan cel Mare University of Suceava (Romania); Chief Research Worker *Anna-Maria Sorescu-Marinkovich*, Dr. of Philology, Balkan Institute at Serbian Academy of Sciences and Art (Belgrad, Serbia); Prof. *Hanna Martynova*, Dr. of Philology, Bohdan Chmelnytskyi Cherkasy National University (Ukraine); Prof. *Ovidiu Morar*, Dr. of Philology, Ștefan cel Mare University of Suceava (Romania); Prof. *Mihaela Violeta Munteanu*, Dr. of Philology, Technical University of Cluj-Napoca (Romania); Prof. *Rodica-Mărioara Nagy*, Dr. of Philology, Ștefan cel Mare University of Suceava (Romania); Prof. *Felix-Narcis Nikolau*, Dr. of Philology, Lunds universitet (Sweden); Prof. *Antoaneta Olteanu*, Dr. of Philology, Bucharest University (Romania); Assoc. Prof. *Oleksandr Rak*, Ph. D. of Philology, Bukovinian State Medical University (Ukraine); Prof. *Nataliya Rusnak*, Dr. of Philology, Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University (Ukraine); Dr. of Philology, Prof. *Svitlana Shabat-Savka*, Ph. D. of Philology, Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University (Ukraine);

Philosophy: Prof. *Sorin Tudor Maxim*, Dr. of Philosophy, Ștefan cel Mare University of Suceava (Romania); Prof. *Diego Sanches Mecka*, Dr. of Philosophy, National University of Distance Education (Madrid, Spain); Assoc. Prof. *George Neamțu*, Dr. of Philosophy, Ștefan cel Mare University of Suceava (Romania); Assoc. Prof. *Bogdan Popoveniuc*, Dr. of Philosophy, Ștefan cel Mare University of Suceava (Romania); Assoc. Prof. *Nina Zoriy*, Ph. D. of Philosophy, Bukovinian State Medical University (Ukraine).

HISTORY OF MEDICINE:

Assoc. Prof. *Carmen Cornelia Bălan*, Dr. of Psychology, Ștefan cel Mare University of Suceava (Romania); Dr. med. Dipl.-Psych, MBA, *Gerhardt Dammann*, Chief of Psychiatrische Klinik Münsterlingen and the psychiatric services Thurgau (Switzerland); Prof. *Alexander Fediv*, Dr. of Medicine, Bukovinian State Medical University (Ukraine); Prof. *Oleksandr Ivashyuk*, Dr. of Medicine, Bukovinian State Medical University (Ukraine); Prof. *Alfred Prits*, Dr. of Psychology, President of World Psychology Union Head of Psychotherapy and Psychoanalysis Institute in Vienna (Austria); Assoc. Prof. *Nadia Laura Serdenciu*, Dr. of Educational Sciences, Ștefan cel Mare University of Suceava (Romania); Prof. *Viktor Tashchuk*, Dr. of Medicine, Bukovinian State Medical University (Ukraine); Prof. *Dmytro Tyntyuk*, Dr. of Medicine, Chisinau State University of Medicine and Pharmacy N. Testemitsanu (R. Moldova); Prof. *Bohdan Vasylevskiy*, Dr. of Medicine, Chief of Psychosomatik Institute (Warsaw, Poland); Prof. *Vasyl Cheban*, Dr. of Medicine, Bukovinian State Medical University (Ukraine).

Актуальні питання суспільних наук та історії медицини. Спільний українсько-румунський науковий журнал. Серія «Історичні та філологічні науки» || Current issues of Social studies and History of Medicine. Joint Ukrainian-Romanian scientific journal. Series «Historical and philological sciences»/ Редколегія: А. Мойсей, Ш. Пуріч. Чернівці—Сучава: БДМУ. 2025. № 2 (38). 190 с.

ISSN: 2311-9896; EISSN 2411-6181

The actual problems of world history, history of Ukraine, history of religion, ethnogenesis and traditional culture of peoples, archeology, philosophy, linguistics, literature and history of medicine are investigated in the journal. The journal is the international edition according to the sphere of extension and geography of the authors.

ББК 60я53+5г.я43

The journal is published in paper and electronic version with the resolution of the academic council of Higher State Educational Establishment of Ukraine «Bukovinian State Medical University» (Decision № 9. Date: 29.05.2025).

The authors are responsible for the selection, accuracy of given information, citations, proper names, geographical names and other data.

Publishing: 2-4 issues a year. Languages: Ukrainian, English, Romanian.

Address: Ukraine, 58000, Chernivtsi, Heroiv Maidanu str., 3, Department of Social Sciences and Ukrainian Studies. Tel.: (0372) 520871. **E-mail:** snim@bsmu.edu.ua; society@bsmu.edu.ua

The electronic version of the journal is available on the Web sites: <http://apsnim.bsmu.edu.ua>; <http://doaj.org> (DOAJ); <http://www.irbis-nbuv.gov.ua> (National V. Vernadskij library web-site); <https://journals.indexcopernicus.com/representative/issue/list> (Copernicus ICI).

ЗМІСТ (SUMMARY)

ІСТОРИЧНІ НАУКИ HISTORICAL SCIENCE

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ HISTORY OF UKRAINE

- Мойсей Антоній.** ПРАВОСЛАВНА ЦЕРКВА СВВ. АРХАНГЕЛІВ МИХАЇЛА І ГАВРИЇЛА В РОШІ: ВІД ДЕРЕВ'ЯНОЇ ЦЕРКВИ (1768) ДО МУРОВАНОГО ХРАМУ (1900) С. 6-28
Moysey Antoniý. The Orthodox Church of the Sts. Archangels Michael and Gabriel in Roscha: from a Wooden Church (1768) to a Masonry Building (1900)
- Мойсей Антоній, Геруш Ігор, Аністратенко Антоніна.** СЕЛЯНСЬКЕ ЗАВОРУШЕННЯ В РОШІ 1871 Р.: РЕКОНСТРУКЦІЯ МАЛОВІДОМОГО ПРОТЕСТУ ЗА АРХІВНИМИ ДЖЕРЕЛАМИ С. 29-35
Moysey Antoniý, Gerush Igor, Anistratenko Antonina. The peasant uprising in rosha in 1871: a reconstruction of a little-known protest from archival sources
- Юрій Михайло.** ПРОЛЕТКУЛЬТ, УКРАЇНІЗАЦІЯ ТА УКРАЇНСЬКА КУЛЬТУРА С. 36-40
Yuriy Mykhailo. Proletkult, Ukrainization and Ukrainian Culture

ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ WORLD HISTORY

- Воротняк Іван.** ПОКЛИК МЕЧА Й МАНДРІВ: ІДЕОЛОГІЯ, МАСКУЛІННІСТЬ ТА МОТИВАЦІЯ ВІЙСЬКОВИХ ПОХОДІВ ВІКІНГІВ С. 41-48
Vorotniak Ivan. The call of sword and journey: ideology, masculinity, and the driving forces of viking raids
- Філей Володимир.** ГАБСБУРЗЬКА МОДЕЛЬ ДИНАСТИЧНОГО КОНТРОЛЮ У 15-16 СТ. С. 49-55
Filei Volodymyr. The Habsburg Model of Dynastic Control in the 15th-16th Centuries

ІСТОРІЯ МЕДИЦИНИ HISTORY OF MEDICINE

- Волошинович Наталія.** ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ НА ЗАНЯТТЯХ ЗІ СТУДЕНТАМИ: ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ ДОСВІДУ ПОЛЬСЬКОЇ СИСТЕМИ ОСВІТИ НА КАФЕДРІ АКУШЕРСТВА ТА ГІНЕКОЛОГІЇ С. 56-60
Voloshynovych Nataliia. Innovative technologies in the classroom with students: implementing the experience of the Polish education system at the Department of Obstetrics and Gynecology.
- Русіна Світлана, Нікоряк Руслана, Ткачук Наталія.** ОПТИМІЗАЦІЯ ПСИХОКОРЕКЦІЙНОЇ РОБОТИ СЕРЕД ПІДЛІТКІВ З ДЕВІАНТНОЮ ПОВЕДІНКОЮ С. 61-63
Rusina Svitlana, Nikoryak Ruslana, Tkachuk Natalia. Optimisation of psycho-correctional work among adolescents with deviant behaviour
- Русіна Світлана, Нікоряк Руслана, Ткачук Наталія.** ЗАСТОСУВАННЯ ПРОФІЛАКТИЧНОЇ РОБОТИ ТА МЕДИКО-СОЦІАЛЬНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ В ПСИХІАТРИЧНІЙ ПРАКТИЦІ С. 64-67
Rusina Svitlana, Nikoryak Ruslana, Tkachuk Natalia. Application of preventive work and medical and social rehabilitation in psychiatric practice

ФІЛОЛОГІЧНІ НАУКИ PHILOLOGICAL SCIENCE

МОВОЗНАВСТВО LINGUISTICS

- Никифорук Тетяна, Рак Олександр, Бебих Валентина, Зазуля Ірина.** ТЕОРЕТИЧНЕ ОСМИСЛЕННЯ ДЕФІНІЦІЇ ПОНЯТТЯ «ФАХОВА МОВА» У ЛІНГВІСТИЦІ, ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «ТЕРМІН», ВИМОГИ ДО ТЕРМІНА ТА ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ МЕДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ С. 68-72
Nykyforuk Tetyana, Rak Oleksandr, Bebykh Valentyna, Zazulia Iryna. Theoretical understanding of the definition of the concept «specialized language» in linguistics, the definition of the concept «term», requirements for the term and peculiarities of the functioning of medical terminology

УКРАЇНСЬКА МОВА UKRAINIAN LANGUAGE

- Максим Оксана'юк, Струк Іванна.** ДО ПИТАННЯ ПРО СИНТАКСИЧНУ СИНОНІМІЮ ДІЄПРИСЛІВНИКОВИХ ТА ПІДРЯДНИХ КОНСТРУКЦІЙ С. 73-78
Maksymiyk Oksana, Struk Ivanna. On the question of syntactic synonymy of adverbial and subordinate constructions

Руснак Наталія, Кібак Діана, Руснак Юлія, Андрієць Валерія. АНТРОПОНІМИ В ІДІОСТИЛІ ІРЕН РОЗДОБУДЬКО (НА МАТЕРІАЛІ ХУДОЖНІХ ТЕКСТІВ «ГҀДЗИК», «ГҀДЗИК 2. ДЕСЯТЬ РОКІВ ПО ТОМУ») С. 79-84
Rusnak Natalia, Kibak Diana, Rusnak Yulia, Andriyets Valeria. Anthroponyms in the idiostyle of Iren Rozdobudko (based on the literary texts «Button», «Button 2. Ten Years Later»)

Теслицька Галина. КОМУНІКАТИВНО-СТИЛІСТИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ РЕЧЕНЬ З ОДНОРІДНИМИ ЧЛЕНАМИ С. 85-89
Teslitska Halyna. Communicative and stylistic potential of sentences with homogeneous parts

Шабат-Савка Світлана. ОДНОСКЛАДНІ НОМІНАТИВНІ РЕЧЕННЯ В КОНТЕКСТІ ЕКСПРЕСИВІЗАЦІЇ ПИСЬМЕННОЇ МОВИ ОЛЕКСАНДРА ДОВЖЕНКА С. 90-95
Shabat-Savka Svitlana. Simple nominative sentences and expressive style in Oleksandr Dovzhenko's work.

ГЕРМАНСЬКІ МОВИ GERMAN LANGUAGES

Бебих Валентина, Рак Олександр, Никифорок Тетяна. КОНЦЕПТУАЛЬНЕ МОДЕЛЮВАННЯ СТРУКТУРИ КОНЦЕПТОСФЕРИ «РЕНАВІЛІТАЦІЇ» В АНГЛОМОВНОМУ МЕДИЧНОМУ ДИСКУРСІ: ДЕФІНІЦІЇ, СТРУКТУРА, СИСТЕМНІ ЗВ'ЯЗКИ С. 96-102
Bebykh Valentyna, Rak Oleksandr, Nykyforuk Tetyana. Conceptual modeling of the structure of «rehabilitation» conceptosphere in English medical discourse: definitions, structure, systemic relations.

Стегніцька Любов, Нікіфорчук Жанна, Якимчук Віра. ЕМОТИВНІ ТРИГЕРИ У TED-ПРОМОВАХ З ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ С. 103-109
Stegnitska Liubov, Nykiforchuk Zhanna, Yakymchuk Vira. Emotional triggers in TED-talks on physical rehabilitation.

РОМАНСЬКІ МОВИ ROMAN LANGUAGES

Синиця Валентина, Мироник Олена. ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНИЙ АНАЛІЗ ЛАТИНСЬКИХ СПЕЦИФІЧНИХ ФОБІЙ З ГІПЕРОНІМАМИ *ZOORHOBIA* ET *ENTOMORHOBIA* С. 110-113
Synysia Valentyna, Myronyk Olena. Lexical and semantic analysis of Latin specific phobias with hyperonyms *zoophobia* and *entomophobia*.

Синиця Валентина, Беляєва Олена, Лисанець Юлія, Мироник Олена. ЛІНГВІСТИЧНЕ СПОСТЕРЕЖЕННЯ НАД ЛАТИНСЬКИМИ ТЕРМІНАМИ NOMINA ACTIONIS ГАЛУЗІ РЕАБІЛІТАЦІЇ С. 114-117
Synysia Valentyna, Bielieva Olena, Lysanets Yuliia, Myronyk Olena. A linguistic analysis of latin nomina actionis terms in the field of rehabilitation

ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВО TRANSLATION STUDIES

Наместюк Світлана, Рак Олександр, Нікіфорчук Жанна, Зазуля Ірина. СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА ТА МІФ ПРО ДОНБАС. ФІКЦІЙНІ ТА КРИТИЧНІ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ У ФРАНКОФОННОМУ ПРОСТОРІ С. 118-122
Namestiuk Svitlana, Nykiforchuk Zhanna, Rak Oleksandr, Zazulia Iryna. Contemporary ukrainian literature and the myth of Donbass. Fictional and critical representations in the francophone area

МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ У ВИЩІЙ ШКОЛІ METHODOLOGY OF TEACHING IN HIGHER SCHOOL

Даскалюк Оксана, Іваночко Євгенія. КАЗКИ ЯК ДИДАКТИЧНИЙ МАТЕРІАЛ ДЛЯ РОЗВИТКУ КОМУНІКАТИВНИХ НАВИЧОК ШКОЛЯРІВ С. 123-127
Daskalyuk Oksana, Ivanochko Yevheniia. The use of fairy tales as educational resources for developing communication skills in school-aged children

Кульбабська Олена. ФОРМИ Й МЕТОДИ РОБОТИ З ФІЛОЛОГІЧНО ОБДАРОВАНИМИ ЗДОБУВАЧАМИ ОСВІТИ С. 128-132
Kulbabska Olena. Forms and Methods of Work with Philologically Gifted Learners.

Навчук Галина, Навчук Ігор, Собко Діана. ПАТРІОТИЧНА ПІДГОТОВКА НОВОГО ПОКОЛІННЯ УКРАЇНЦІВ В АСПЕКТІ СЬОГОДЕННЯ С. 133-138
Navchuk Halyna, Navchuk Ihor, Sobko Diana. Patriotic education of the new generation of ukrainians in the context of the present day

Семенко Віталій. РОЛЬ НІМЕЦЬКИХ КУЛЬТУРНИХ СТАНДАРТІВ У ВИВЧЕННІ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ С. 139-144
Semenko Vitalii. The role of German cultural standards in learning of the German language.

Шатілова Наталія. КУЛЬТУРА НАУКОВОГО ТЕКСТУ: ТИПОВІ ПОМИЛКИ В РІЗНОЖАНРОВИХ РОБОТАХ СТУДЕНТІВ-ФІЛОЛОГІВ С. 145-149
Shatilova Nataliia. Culture of scientific text: typical errors in different genre works of philology students

ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО LITERARY STUDIES

Войтенко Леся. НАСИЛЛЯ ЯК КОМУНІКАТИВНА СТРАТЕГІЯ У СУЧАСНІЙ ДРАМАТУРГІЇ
Voitenko Lesia. Violence as a communicative strategy in contemporary dramaturgy C. 150-155

Сиваченко Галина. ПАРРЕСІЯ ЯК ПАМ'ЯТЬ ЖАНРУ І ТЕКСТУ В ТВОРЧОСТІ ВОЛОДИМИРА
ВИННИЧЕНКА-ЕМІГРАНТА (ІНТЕРПРЕТАЦІЯ МІШЕЛЯ ФУКО)
Syvachenko Galyna. Parression as the memory of genre and text in the work of Volodymyr Vynnychenko-emigrant
(interpretation by michel foucault). C. 156-165

УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА UKRAINIAN LITERATURE

Аністратенко Антоніна. СУЧАСНІ РОМАНИ В ЖАНРІ АЛЬТЕРНАТИВНОЇ ІСТОРІЇ ЯК РЕАЛІЗАЦІЯ
СУПРОТИВУ УКРАЇНЦІВ РОСІЙСЬКІЙ АГРЕСІЇ (ЧАСТИНА II)
Anistratenko Antonina. Modern novels in the genre of alternative history as an implementation of the resistance of
Ukrainians to russian aggression (the second part) C. 166-173

ПУБЛІЦИСТИКА І ФОЛЬКЛОР PUBLICISTIC STUDIES AND FOLKLORE

Ковалець Лідія. ЗАДЛЯ ВИХОВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ: ФОЛЬКЛОРНО-ЕТНОГРАФІЧНІ
ТЕКСТИ НА СТОРІНКАХ ЧЕРНІВЕЦЬКОГО ДИТЯЧОГО ЖУРНАЛУ 1933-1940 РОКІВ «УКРАЇНСЬКА
ЛАСТІВКА»
Kovalets Lidiia. For the Cultivation of National Identity: Folkloric-Ethnographic Texts in the Pages of the Chernivtsi
Children's Magazine «Ukrainska Lastivka» (1933-1940). C. 174-182

РЕЦЕНЗІЇ REVIEWS

Меленчук Ольга. РЕЦЕНЗІЯ НА КНИЖКУ «ЯРОСЛАВА: СПОГАДИ ПРО ЯРОСЛАВУ МЕЛЬНИЧУК, ЇЇ
ВИБРАНІ СТАТТІ ТА БІБЛІОГРАФІЯ» / УПОРЯД. БОГДАН МЕЛЬНИЧУК, ЛІДІЯ КОВАЛЕЦЬ, ТЕТЯНА
МУРАШЕВИЧ. ЧЕРНІВЦІ: ВИДАВНИЧИЙ ДІМ «БУКРЕК», 2025. 452 С. 27 С. ІЛ.
Melenchuk Olha. Review of the book «Yaroslava: memoirs of Yaroslava Melnychuk, her selected articles and
bibliography» / editorial. Bohdan Melnychuk, Lydia Kovalets, Tetyana Murashevych. Chernivtsi: Publishing house
«Bukrek», 2025. 452 p. 27 p. Illustrations. C. 183-184

Мойсей Антоній. Рецензія на книгу: Михайло Юрій Війна Росії проти України: парадокси задзеркала. Чернівці,
2025, 400 с.
Moysey Antonyi. Book review: Mykhailo Yuriy. Russia's war against Ukraine: paradoxes of the looking glass. Chernivtsi,
2025, 400 p. C. 185-187

ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ СТАТЕЙ (Requirements for the articles) C. 188

ОПТИМІЗАЦІЯ ПСИХОКОРЕКЦІЙНОЇ РОБОТИ СЕРЕД ПІДЛІТКІВ З ДЕВІАНТНОЮ ПОВЕДІНКОЮ

Світлана РУСІНА, Руслана НІКОРЯК, Наталія ТКАЧУК,

Буковинський державний медичний університет,

ОКНП «Чернівецька обласна психіатрична лікарня»,

КНП «Міська дитяча поліклініка» Чернівецької міської ради,

OPTIMISATION OF PSYCHO-CORRECTIONAL WORK AMONG ADOLESCENTS WITH DEVIANT BEHAVIOUR

Svitlana RUSINA, Ruslana NIKORYAK, Natalia TKACHUK,

Bukovinian State Medical University,

Chernivtsi Regional Psychiatric Hospital,

City Children's Polyclinic in Chernivtsi,

rusina.svetlana@bsmu.edu.ua, nikoriakrusya@gmail.com,

nataliatkchuk10@gmail.com

ORCID 0000-0002-2253-6813

Русіна Світлана, Нікоряк Руслана, Ткачук Наталія. Оптимізація психокорекційної роботи серед підлітків з девіантною поведінкою. Зростаюча поширеність психічних і поведінкових розладів серед підлітків, які є критично важливою демографічною групою для стабільності суспільства, становить значну проблему для громадського здоров'я в Україні. Ці розлади, часто загострені психологічною депривацією, що виникає через недостатню сімейну та соціальну підтримку, часто призводять до соціальної дезадаптації та девіантних форм поведінки, включаючи різке зростання ранньої алкоголізації. **Мета** Метою цього дослідження було покращення психокорекційної роботи серед підлітків з девіантною поведінкою. **Новизна** Новизна цього дослідження полягає в його комплексному вивченні факторів, що сприяють девіантній поведінці та алкоголізації серед специфічних вразливих груп підлітків (вихованців шкіл-інтернатів та студентів медичного коледжу), а також у наданні емпіричних доказів ефективності цілеспрямованого психокорекційного підходу, адаптованого до їхніх складних психосоціальних викликів. **Методи** Було обстежено дев'яносто підлітків віком 15-17 років зі шкіл-інтернатів та медичного коледжу із застосуванням комплексних клінічних, психопатологічних, експериментальних та психологічних методів. Психокорекційні втручання включали раціональну психотерапію та соціальний тренінг. **Результати** Результати виявили високий рівень куріння та вживання алкоголю серед досліджуваних груп, що часто було спричинене відсутністю батьківського нагляду та спотвореним сприйняттям дорослого життя, а також значними адаптаційними труднощами, невпевненістю та тривогою. Як ключові фактори були ідентифіковані біологічні чинники (наприклад, пологові травми, черепно-мозкові травми) та сімейні фактори (наприклад, проблеми психічного здоров'я батьків, залежність від психоактивних речовин). Після втручання спостерігалися позитивні результати з помітним зниженням шкідливих звичок в обох групах. **Висновки** Девіантна поведінка підлітків є результатом складної взаємодії внутрішніх патогенних факторів та несприятливих зовнішніх обставин. Це підкреслює нагальну потребу в інтегрованих профілактичних стратегіях, включаючи морально-правову, антиалкогольну/антинаркотичну та комплексну сексуальну освіту, для забезпечення гармонійного розвитку та соціальної адаптації молоді.

Ключові слова: психічне здоров'я підлітків, девіантна поведінка, алкоголізація, психокорекційна робота, соціальна дезадаптація.

Introduction. The World Health Organisation (WHO) defines health as a dynamic process of complete physical, mental and social well-being and not merely as the absence of disease or infirmity. A child's health is the optimal level of achieved somatophysical development, including positive psychosocial adaptation, tolerance to stress, resistance to adverse effects, and the ability to form optimal adaptive and compensatory responses in the process of growth and development¹.

It is known that mental and behavioural disorders are the most common in the world. According to V. Abramov, they affect 20-30% of the world's population².

According to statistics, in recent years alone (up to 2000), the incidence of mental disorders among children and adolescents in Ukraine has increased by 52%. Thus, the low level of mental health of adolescents limits their ability to fully socialise in society³.

Today, the state of mental and somatic health of children and adolescents in Ukraine should be considered extremely unsatisfactory. According to O. Zelenko, more than 50% of school-age children suffer from neurotic disorders, more than 70% have various forms of psychosomatic disorders, and more than 30% have behavioural disorders⁴.

¹ Pidkorytov V. S. «Nasylstvo u symiy yak faktor ryzyku formuvannya nevrotichnyh rozladiv u ditey» [Violence in the Family as a Risk Factor for the Development of Neurotic Disorders in Children], *Arkhiv psykhiatrii* [Archives of Psychiatry], 2002, N 1(28), P. 8-11 [in Ukrainian].

² Abramov V. A., Zhigulina I. V., Ryapolopova T. L. Mediko-sotsialnaya reabilitatsiya bolnykh s psikhicheskimi rasstroystvami [Medical and Social Rehabilitation of Patients with Mental Disorders], Donetsk: Kashtan, 2006, 268 p. [in Russian].

³ Davydova O. E. «Ponyatie normy v podrostkovoy psykhiatrii» [The Concept of Norm in Adolescent Psychopathology], *Arkhiv psykhiatrii* [Archives of Psychiatry], 2003, Vol. 9, N 2(33), P. 33-36 [in Russian].

⁴ Zelenko O. A. «Opyt sozdaniya i vnedreniya kompleksnoy programmy psikhoterapevticheskoy pomoshchi detyam i podrostkam s poststressovymi nevroticheskimi i psikosomaticheskimi rasstroystvami na baze sredney obshcheobrazovatel'noy shkoly» [Experience of Developing and Implementing a Comprehensive Psychotherapeutic Assistance Program for Children and Adolescents with Post-Stress Neurotic and Psychosomatic Disorders at a General Secondary School], *Materials of the Scientific and Practical Conference «Nevrotichni rozlady ta porushennya povedinky u ditey ta pidlitkiv»* [Neurotic Disorders and Behavioral Disorders in Children and Adolescents], Kharkiv, September 11-12, 2001, Kharkiv, 2001, P. 27 [in Russian].

Therefore, the mental health of the younger generation remains an urgent problem and it is time to improve preventive and psycho-correctional work to prevent the destructuring and desocialisation of society⁵.

The Goal. Improve psycho-correctional work among adolescents with deviant behaviour.

The main part. Behavioural disorders that deviate from generally accepted norms are quite common among adolescents. Behavioural disorders have become a mass phenomenon and, consequently, a social problem. Suffice it to say that 40-50% of adolescent patients admitted to the psychiatric inpatient department of the regional psychiatric hospital in 2003-2007 were found to have deviant behaviour. In out-of-hospital practice, this percentage is much higher. The behavioural disorders were manifested both in practical actions (real behavioural disorders) among boys in boarding schools and in statements and judgements (verbal behavioural disorders) among girls.

In recent years, there has been a trend towards an increase in the number of mental and behavioural disorders among adolescents, a tendency towards their unfavourable, protracted course, and the increasing incidence of early forms of maladaptive behaviour have become threatening and have high social significance. The relevance of studying behavioural disorders in adolescents is also due to the fact that these disorders often lead to social maladjustment, when an adolescent completely loses the ability to adapt to the conditions of the social environment. On this basis, the need to develop effective methods of prevention and psychocorrection of behavioural disorders is undeniable.

For this purpose, 90 adolescents aged 15-17 years were examined, who were divided into 2 groups. The first group consisted of 30 people ($33.33 \pm 4.97\%$) adolescents from boarding schools and the second group consisted of 60 people ($66.67 \pm 4.97\%$) students of a medical college with a significant intergroup difference ($P < 0.05$).

The data of the conducted comprehensive clinical, psychopathological, experimental and psychological studies indicate that the availability and freedom of choice of alcohol and tobacco products, the tolerance of society to asocial manifestations against the background of adapted problems of adolescence led to a distorted perception of social adult life and provoked the convergence of psychological deviation with personality pathology and formed pathological forms of deviant behaviour.

The first group consisted of 30 males, or $33.33 \pm 4.97\%$ of all subjects. These were adolescents – 18 people ($60.00 \pm 8.94\%$) from a boarding school for orphans and children deprived of parental care and 12 ($40.00 \pm 8.94\%$) people from asocial families (from a boarding school for large and low-income families) with a significant intergroup difference ($P < 0.05$). In fact, the lifestyle of living without parental care was the impetus for the emergence of harmful habits in these subjects, based on the principle that ‘everyone does it and no one forbids it’. Among senior high school students, $63.33 \pm 8.80\%$ (19) smoke and $93.33 \pm 4.55\%$ (28) occasionally drink alcohol (mainly beer, wine, rarely vodka), a difference of 1.5 times ($P < 0.001$) with a significant intergroup difference.

The second group consisted of 60 people, or $66.77 \pm 4.97\%$ of the subjects. Among them, $25.00 \pm 5.60\%$ (15) smoked rarely and $5.00 \pm 2.81\%$ (3) smoked often of the total number of subjects in the second group with a significant intergroup difference ($P < 0.001$); $75.00 \pm 5.60\%$ (45) occasionally consumed alcohol (mainly wine). Among the dominant motives for their harmful habits, female students pointed to the widespread opinion of such a modern adult life. The majority of these adolescents from the two groups had significant adaptive problems (interpersonal relationships), which were complicated by their characteristic personal insecurity and excessive anxiety, which they believed were offset by bad habits that ‘helped’ in establishing interpersonal relationships and the perception of their peers as adults and ‘their own’.

In the foreground of the work with the two groups of adolescents was rational psychotherapy, namely, preliminary explanation of the causes of emotional and, as a result, behavioural disorders within the framework of a psychological conflict that needed correction. We found out the predisposing factors for the development of emotional and behavioural disorders: family and interpersonal relationships; living and upbringing conditions, hobbies and life values; the choice of an unsuccessful role model and individual psychological characteristics of the examined. Psycho-correctional work was carried out to resolve the internal psychological conflict of discrepancy between the perceptions of the status and importance of the self and the perception of the real state of affairs. Subsequently, the 2-3rd week of psycho-correction was aimed at resolving the existing psychological conflict, refusing to imitate destructive behavioural patterns, correcting the system of human values with overcoming self-doubt, low self-esteem, vulnerability and, as a result, restoring full social functioning (subjective and objective) through the creation of new behavioural patterns that are intended to become an alternative to deviant behaviour.

And at the final stage – 3-4 weeks – the main focus was on social training, namely, the implementation of the acquired psycho-corrective influence in the existing microsocial environment, with the continuation of relevant explanatory work among both pupils and students.

Thus, the work carried out on psychocorrection of deviant behaviour in the 1st group of adolescents gave a reduction (theoretical and practical) of harmful effects of psychocorrection. A clear positive effect was observed among the subjects with real behavioural disorders. Thus, 52.63% (10) of the subjects managed to reduce the urge to smoke (theoretically agreed and practically used less often); 10.53% (2) of the subjects lost the desire to smoke, and 36.84% (7) of adolescents did not show any noticeable dynamics. After the work, 42.86% (12) of the subjects had a reduced desire to drink, 3.57% (1) of the subjects lost this desire, and 53.57% (15) did not show any positive dynamics.

In the second group of 18 smokers, 33.33% (6) of the subjects managed to reduce their smoking habits, 11.11% (2) quit smoking, and $55.56 \pm 1.71\%$ (10) of the subjects showed no positive dynamics.

⁵ Davydova O. E. Ponyatie normy v podrostkovoy psikiatrii, op. cit., P. 33-36.

Among the adolescents of the second group who rarely consumed alcohol, $56.56 \pm 7.41\%$ (25) of the subjects showed a decrease in alcohol consumption (only occasional consumption was allowed), and $44.44 \pm 7.41\%$ (20) of the subjects continued to drink with a significant intergroup difference ($P < 0.05$).

Currently, there is a sharp increase in the prevalence of alcohol use among adolescents. This trend reflects the fact that studying in boarding schools or medical colleges often removes adolescents from the positive influence and supervision of supportive parents. This disconnection is particularly dangerous during the personality-forming period (ages 15-18), as it can trigger early alcoholization, which leads to a particularly rapid development of pathological alcohol dependence.

Adolescent alcohol use is associated with an increased risk of delinquency and sexual promiscuity, both of which contribute to social maladaptation. Among the biological factors (both congenital and acquired) contributing to the development of deviant behavior are various endogenous and exogenous hazards. For example, birth-related trauma was reported in 6% (3 individuals) of adolescents in Group I, and a history of traumatic brain injury (TBI) was found in 20% (10 individuals) of the same group.

Furthermore, 16% (8 individuals) of adolescents had intellectually disabled parents, 24% (12 individuals) reported parental alcohol dependence, and 8% (4 individuals) had parents with psychiatric disorders. Previous neuroinfections were noted in 2% (1 individual) from Group I and in 3% (2 individuals) from Group II.

Thus, the development of deviant behavior in adolescents should be viewed through the lens of a complex interaction of internal pathogenic factors – such as hereditary predisposition to mental illness, past neuroinfections, traumatic brain injuries, and character pathologies – and external circumstances, including incomplete family structures, lack of parental supervision during critical developmental periods, and psychological discomfort within the family due to parent-adolescent relationship conflicts.

Therefore, it becomes essential to investigate the factors that create conditions conducive to the formation of harmful habits among youth. This includes promoting societal intolerance of adolescent sexual promiscuity through mass media, and holding offenders criminally accountable, in order to establish a socially-oriented direction for prevention. Such prevention should be systematic and proactive. Paradoxically, but crucially, the most effective preventive measures for deviant behavior lie in moral-legal education, anti-alcohol and anti-drug programs, and comprehensive sexual education. Only by focusing on these areas can we begin to address the unfavorable situation in which Ukrainian society currently finds itself.

Conclusion. Thus, studies have established a complex direct and reverse relationship between an adolescent and his or her inconsistency of individual psychobiological reactivity and strength due to the immaturity of the psychophysiological state and the nature and duration of environmental influences (deprivation,

prevalence of 'unhealthy' lifestyles in society – smoking, drinking alcohol). For an adolescent who is still forming (especially psychologically), prolonged psychological trauma in 'small portions' was even more dangerous, as the traumatic painful experience was a particularly weak ground on which subsequent traumas had a stronger impact and thus socially maladjusted the adolescent in society through deviant and delinquent behaviour.

Thus, given that adolescence is one of the key periods in the formation and development of a personality, it is necessary to combine all the efforts of doctors, psychologists, sociologists to ensure the harmonious development of the personality without bad habits and, most importantly, not to delay, so as not to lose precious time, thus preventing the destructuring and desocialisation of young people in society

Світлана Русіна – кандидат медичних наук, доцент кафедри нервових хвороб з психіатрією та медичною психологією ім. В. П. Савенка Буковинського державного медичного університету. Сфера наукових інтересів: розлади психіки та поведінки у підлітків; психічні розлади внаслідок органічного ураження центральної нервової системи; психогенні неспихотичні та психотичні психічні розлади. Автор та співавтор понад 100 наукових праць, серед яких 3 монографії, 8 підручників та навчальних посібників, 93 статей та тез доповідей, 3 патенти, 3 інформаційні листи.

Svetlana Rusina – Candidate of Medical Sciences, Associate Professor of the Savenko Department of Nervous Diseases, Psychiatry and Medical Psychology at Bukovinian State Medical University. Areas of research: mental and behavioural disorders among adolescents; mental disorders due to organic damage to the central nervous system; psychogenic non-psychotic and psychotic mental disorders. She is the author and co-author of more than 100 scientific works, including 3 monographs, 8 textbooks and manuals, 93 articles and abstracts, 3 patents, and 3 newsletters.

Руслана Нікоряк – лікар-психіатр 1-ї категорії, психотерапевт. Місце роботи: Чернівецька обласна психіатрична лікарня. Сфера наукових інтересів: Невротичні, пов'язані зі стресом та соматоформні розлади (ПТСР, розлади адаптації, фобічні, тривожні, депресивні розлади); поведінкові розлади. Автор та співавтор 56 наукових праць.

Ruslana Nikoriak – is a psychiatrist of the 1st category, psychotherapist. Place of work – Chernivtsi Regional Psychiatric Hospital. Areas of research: Neurotic, stress-related and somatoform disorders (PTSD, adaptation disorders, phobic, anxiety, depressive disorders); behavioural disorders. Author and co-author of 56 scientific papers.

Наталія Ткачук – лікар-гінеколог дитячого та підліткового віку. Місце роботи: Міська дитяча поліклініка м. Чернівці. Сфера наукових інтересів: поведінкові розлади у дітей та підлітків жіночої статі. Автор та співавтор 7 наукових праць.

Natalia Tkachuk – is a gynecologist of childhood and adolescence. Place of work. City Children's Polyclinic in Chernivtsi. Chernivtsi. Areas of research: behavioural disorders among female children and adolescents. Author and co-author of 7 scientific papers.

Received: 7.05.2025

Advance Access Published: June, 2025

© S. Rusina, R. Nikoryak, N. Tkachuk, 2025